

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicării repetate după
învoială

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Școala care ne trebuie

Neam creștin, școală creștină — Considerante generale și speciale

de prof. DUMITRU NEDA

Poetul o spune, iar noi o dorim cu toții, ca viitor de aur țara noastră s'aibă. Țara și neamul. Și vor avea cu adevărat, întru cât cei puși aă vegheze la destinele țării și a neamului vor avea de grijă ca patrimoniul moral al românimeii să nu fie slăbit și împușinat de virusuri toxice, ci dimpotrivă, să fie întărit și îmbogățit de noui forțe de viață și sănătate.

În acest punct școala poate strica enorm. După cum poate și folosi nespuse de mult. Totul atarnă dela ideologia ce-i stă la bază, și dela felul cum înțelege să-și împlinescă rosturile. Tinde întru a realiza visul lui Jules Ferry, părintele școlii laice: organizarea omenimei fără Dumnezeu și fără rege, — e o ultragiare a conștiințelor și izvor a nenumărate dezastre morale. Răvnește, pe lângă lumina minții, să oțeliască și voința în slujba idealurilor vestite de Hristos și biserica sa, — e un necesar rezervor de energii constructive, o neprețuită binecuvântare a cerului. Individ și colectivitate se resimt de influința ei binefăcătoare.

Gândurile acestea ne frământă acum când se pregătește reforma învățământului secundar. Se va da religiei, în noua programă, atenția cuvenită? That is the question! După cele de până acum, îngrijorarea ne este îndreptățită. Prea sunt cunoscute rodirile obținute, ca să nu strigăm din răspuțeri: Ajunge cu experiența școlii și moralei laice, de import străin! Noi vrem școală creștină pe toată linia, dela școala primară până la universitate! Vrem ca tineretul nostru școlar să cunoască pe Dumnezeu, să-l iubească și să-l slujască. Asta în interesul lui propriu, și al patriei, care în vreme de prosperitate ca în ceasuri de restriște, numai pe devotamentul neprecupețit a celor cu credința în Cel de sus poate conta cu siguranță. „Pe omul fără Dumnezeu, — cum zicea Napoleon, — nu-l guvernezi, ci îl țini mereu sub foc de tun“. Dar cu elemente de-acestea nu se apără, nici nu se păstrează pământul strămoșesc. Genialul Leo XIII cetia în inimi când scria: „A organiza învățământul de așa că i-se taie orice punct de atingere cu religia înseamnă a strivi în suflete până și germele perfecțiunii și al onestității; înseamnă a pregăti nu apărători ai patriei, ci o ciumă și un flagel pentru neamul omenesc“. (Militantis Ecclesiae). Instrucția care lasă la o parte educația voinței în sens religios, și își concentrează toate eforturile asupra culturii pur intelectuale, pune o armă periculoasă în mâna celor răi, care se asociază, cu argumentările sale, pornirilor rele ale voinței, împrumutându-le o tărie contra căreia nu mai e modru de a rezista“. (Leo XIII, Scris. apostolică: In mezzo alle ragioni).

Se vor gândi la această latură a chestiei legiuitorii noștri? Credem că da. Și dacă marii moguli și-ar uita cumva, avem nădejde că se va afla totuș, barem printre cei mai mici, cineva, care să le aducă aminte că suntem țară creștină și neam botezat din fașe. Expresia: „un Român de creștin“ își are semnificația sa profundă, etnică și psihologică, și puternicil zilei nici când n'ar fi iertat s'o piardă din vedere. Momentul e prielnic pentru a reveni asupra unei greșeli ce a căsunat atâta rău sufletului acestui neam, și a face, lui Hristos și învățăturii sale, locul ce i-se cuvine în școala pe cale de a lua ființă. Dascăli de știință profană pot fi ei mulți. Nu aceștia, și știința lor, sunt însă acel un singur lucru care trebuiește. Nici nu ei sunt chemați să-l dele, ci Cuvântul întrupat, prin mijlocirea Miresei sale, care este biserica. Statul monopolizând cu totul, între altele, și învățământul și educația, s'a încărcat de poveri peste puterile sale, mai uitându-și și de împrejurarea relevantă de Clemenceau în Senatul francez la 30 Octomvrie 1902, că are prea mulți copii pentruca să poată fi un tată bun. Mai ales că-i lipsește pe deantregul spiritul de mamă, absolut necesar pentru a cisela cu răbdare asperitățile firii de copil, până la plinirea personalității acestuia. Artă la care biserica se pricepe în chip suveran. Artă pe care numai biserica lui Hristos o poșede în toată plenitudinea sa, ea singură fiind părtașă înțelepciunii Fiului lui Dumnezeu, și având la dispoziție mijloacele harului rânduite de Acesta.

Istoria bisericii e carte deschisă. Și lucrul e de înțeles și omenește, dacă ne gândim la perfecta unitate dintre instrucție și practică, ce stăpânește în sistemul educativ al bisericii. Cum foarte bine observă cineva: Biserica, în educația ce o face dânsa, are totdeauna în vedere ansamblul, evitând divisiunile. Și asta cu puternice temeluri, singură educația unificată fiind adevărată educație. Iată de ce: unitatea sufletului și unitatea educației au aceeași sursă: unitatea divină. Asta face ca știința divină și cea umană să nu poată veni nicicând în contradicție. O educație ce plasează credința într'un compartiment, iar știința într'altul, suprimând orice relație între ele, nu poate s'ajungă în veci la unitate. Credința și știința nu-i iertat să fie două acțiuni paralele, ci trebuie să se străbată împrumutat și complet.

Pentru orice creștin binecrescut nu există căsătorie mixtă între literă și spirit, între intelect și credință. Pentru unul ca acesta intelectul fortifică credința, iar credința înalță intelectul. Unirea dintre intelect și credință, la care, în fond, visează toți necredincioșii, e o realitate perfectă într'un sf. Augustin, sf. Toma de Aquino, sf. Teresa.

Educația fiind datoră cea mai nobilă a vieții de pe pământ a omului, e necesar să se întemeleze pe principiul suprem al existenței: Dumnezeu cârmulește lumea; Dumnezeu trebuie prin urmare să cârmulească și educația. Orice educație ce neagă pe Dumnezeu, este, obiectiv judecată, o minciună, o tragere pe sfoară a omeniei. Goethe are o remarcă vrednică de reținut: dacă primul nasture a unei haine e rău așezat, întreaga haină e rău îmbumbată. Ateii plasează rău primul nasture. Cel ce privește intelectul drept divinitate supremă, e dușman lui Dumnezeu... Alfa și omega educației creștine este însuși Hristos. (J. Langbehn).

Trebuie să fie cineva foarte învăluit de patimă, ca să nu vadă adevărul acestor afirmații. Și tocmai de aceea, zică loja ce va zice, pretindem să se dele învățământului religios atenția cuvenită. Să se țină seamă de faptul că noi Românii mai mare lipsă avem de caractere de granit decât de enciclopedii ambulante. Și că aceste caractere nu din școlile tip Ferry vor ieși. Povestea cu morala laică a școlilor de teapa aceasta e bună pentru copii necoști și pentru moșuleși zăluzi. Știm doar prea bine că-i o frază după care s'ascund dușmanii crezului și moralei creștine, și nimic altceva. Morală laică = morală fără Hristos, și fără tot ce înseamnă El și harul său. Gambetta avusese curajul să-i declare războiul pe față, pe titlu c'ar crește „o speță umană molăie și slăbănoagă“. La noi s'a purces în același spirit, dar cu măsuri mai după vreme și împrejurări, până la timp socotit potrivit pentru a trece religia în hala de vechituri.

Dorință, care vremea este să fie pusă definitiv la punct, dacă vrem să dăinuim ca țară și neam. Bismarck a spus-o, la Reims, în 1870 pentru alți frați de-ai noștri, dar nouă poate că ni-se potrivește mai mult ca altora: „Rasa latină și-a trăit traialul. O singură forță i-a mai rămas: religia. S'o putem da gata și p'asta, și s'a sfârșit cu această rasă“. Conștient sau inconștient, toți câți lucră la diminuarea influenței creștine în viața publică și privată a noastră, lucrează la surparea fortăreței noastre etnice și naționale. — Cel dela cârmă să vegheze: lărgind cadrele viitoareii instrucției și educației religioase în școlile noastre de toate categoriile, consolidează temelile statului, și înmulțesc energiile vitale ale neamului, câtă vreme urmând unor sugestii vrăjmașe Domnului și Legii lui, se improvizează în ciocnii unei intruchipări mărețe, menită de Stăpânul tuturor să crească și să înflorească, reprezentându-l cu demnitate în ochii plini de admirație ai lumii întregi. — Să fie cineva în stare să încerce măcar zădărnicierea planurilor Proniei, comprimând, arbitrar, orele de instrucție religioasă și punând pledeci în calea practicilor evlavioase? Absit! Departe de noi și gândul puținții unei asemenea tentative păcătoase.

Sărbătoarea sufletelor, dela Santău.

În eparhia Orăzii e pe cale de a se generaliza înținerea de *mistiuni populare de câte o săptămână încheiată*. Ideea e din cele mai fericite, dat fiind faptul că în acest răstimp preotul misionar are prilejul de a cunoaște bine starea sufletescă a credincioșilor, și de a munci cu rod deosebit dela persoană la persoană, în inimile celor mai mulți, și mai ales a celor avizați în chip special la aceasta (greu bolnavi, păcătoși cerbicoși și de notorietate publică etc.).

Atari misiuni s'au ținut în zilele de 14—22 Ian. c. în *Santăul Sălajului*. Preot misionar a fost p. Dr. *Dominic Neculdeș*, care a rostit cu totul 18 cuvântări pline de avânt și de spirit. Rezultatul s'a văzut: 1648 de mărturisiri și cuminecări. Intelectualii comunei: domni, doamne, domnișoare, spre cinstea lor fie spus, au fost mereu în fruntea credincioșilor, atât la ascultarea predicilor cât și în îndeplinirea actelor de pietate. La spovedit au dat ajutor frații preoți I. Nemeș (Silvaș), G. Vereș (Hotoan), N. Câmpian (Săuca), V. Trușău (Sudurău) și p. protopop districtual D. Cupșa. — Scene cu deosebire mișcătoare din aceste zile ale harului: binecuvântarea copilașilor aduși de mame anume în acest scop la biserică Joi, în 19 Ian. c.; slujba specială de Vineri pentru pomenirea tuturor morșilor din parohie; consacrarea familiilor la Inima lui Isus, consacrare săvârșită Sâmbătă, și importanta procesiune euharistică de Duminecă, prin comună, cu 8 preoți și peste 2000 de participanți, în masa cărora se distingea grupul de fete în alb, cu lumânări aprinse în mâini, percurgând cu toții în cântări evlavioase străzile satului.

P. F. Găvrilașu, prot. on. și paroh al Santăului, dimpreună cu harnicii săi colaboratori: dd. P. Marchiș, inv.-dir.; Vasile Pop, notar cercual; Radu Racoși, cantor-inv.; primcuratorul bisericii și toți ceilalți, la fel cu mulțimea credincioșilor, vor păstra neștearsă amintirea acestor zile ca și cari nu mai văzuse Santăul.

Contele Apponyi și Români

La vârstă de 86 de ani și mai bine, s'a stins la Geneva politicianul maghiar, delegatul Ungariei la conferința desarmării, contele Albert Apponyi. Deși vrăjmaș ireductibil al naționalităților, mai cu seamă al Românilor, și, din această cauză, unul din agenții principali ai desăgării vechei Ungarii, e bine să ne oprim un moment la mormântul lui. Străbunii romani spuneau că se cuvine să învățăm și dela dușmani (*Fas est et ab hoste doceri*).

Nu vom stărui asupra peripețiilor multiple ce prezintă cariera sa politică dela 1872 și până astăzi. E treaba conaționalilor săi să-l judece, cum a evoluat aristocratul dela începutul carierei sale, prin partidul dualist (aderent al împăcării cu Austria), liberalism, spre kossuthism (aderent al independenței Ungariei cu ruperea legăturilor seculare de Austria) și democratism. Și mai ales, cât a fost de sincer în toate aceste grupări și atitudini.

Pe noi ne interesează atitudinea ce a avut față de noi ca om politic. Nu vom insista nici asupra faimoasei sale Legi a învățământului primar din 1907, care e destul de bine cunoscută din analiza ce i-s'a făcut în cărțile de propagandă națională, scrise în preajma războiului mondial. Vom arăta în câteva cuvinte cum a înțeles el să garanteze integritatea teritorială a vechei Ungarii, după intrarea în războiu a României.

Văzând el, anume, ce însuflețire a trezit în populația românească, aflătoare dealungul vechilor hotare, venirea fraților desrobitori, a emis ideea creării unei zone culturale maghiare dealungul acelei frontiere. Victimele acestei idei nebune au fost cele trei sute și mai bine de școli primare românești pe care Ministerul de instrucție al Ungariei voia să-le confiscă celor două biserici românești, în scopuri de maghiarizare. Ideia zonei culturale maghiare nu s'ar fi limitat, însă, la maghiarizarea tuturor școlilor din această regiune. În caz de biruință, firește, Ungurii erau pregătiți să transforme zona cul-

turală în zonă etnică maghiară, așa încât să nu mai locuească pui de român în părțile apropiate de Vechiul Regat Românesc.

O măsură tot atât de nechibzuită și aducătoare de ruină a fost și reglementarea polițienească a școlilor normale românești în timpul războiului. Chinurile, umilirile, șicanele comisarilor lui Apponyi în unele școli normale, ca, de pildă, în cea română unită din Oradea, sunt un întreg Calvar și ar merita să fie înfățișate pentru documentarea revisioniștilor de astăzi și a curioșilor de mâine. După prăbușirea Austro-Ungariei și ridicarea nouilor State în granițele lor actuale, el a cugetat că poate apăra vechea Ungarie feudală, vorbind de primejdia balcanizării Europei centrale.

Văzând sbuciumul vieții acestui om extraordinar de cult (vorbia și scria perfect șase limbi europene!) și talentat, ne vine să zicem caracteristica vorbă latinească: Pași mari, afară de drum (*Grandes passus extra viam*). — Dumnezeu să-l ierte!

I. Ceparu

Deviză binecuvântată. Sună așa: *Clerus pro clero*. Și e dată de actualul Pontificat roman lumii preoțești în vederea sprîjînirii operei misionare. De când cu enciclica „*Rerum Ecclesiae*”, prin care inculca preoțimii misionare să formeze *clerici indigeni*, și cu asociația „*Opus Sancti Petri*” pentru colaborarea efectivă la realizarea cât mai rodnică a aceluia desiderat, s'a ajuns la rezultate extrem de îmbucurătoare. Acum, la împlinirea celor unsprezece ani de pontificat, Preafer. Părinte, supranumit și „*Papa misiunilor*”, are mângâierea de a vedea că dorul său e realitate vie, cu splendide perspective de viitor.

După informațiile lui „*Kölnische Volkszeitung*” din 28 Decembrie 1932, în *Indii* s'a ajuns deja acolo că, în 34 din eparhiile supuse Propagandei, activează și preoți băștinași; în 9 eparhii numărul acestora este egal cu al misionarilor străini, în câteva fiind chiar în majoritate. Cam 1000 de studenți în filosofie și

Foiața „Unirii”

Conștiința națională

— Reflexii pentru ziua de azi —

de prof. E. Mesaroș

Tot trecutul nostru n'a fost decât glorii și suferințe. Abia se termina o luptă și abia se rupeau lanșurile unei robii, și alta se ivea la hotarele țării. Dela începutul nostru istoric și până la sfârșitul războiului mondial, pământul lucrat de poporul român a fost ca o punte de trecere și ca o magazie uriașă, pe unde au trecut și din care au jefuit aproape toți barbarii, din Asia și Europa.

Dar jertfele, îngrozitor de mari și de multe, aduse de națiunea română, nu au rămas fără rezultat. Bunul Dumnezeu le-a primit și dreptatea Lui sfântă ne-a rânduit înfăptuirea României întregite, care a fost ținta de luptă și de sacrificii a tuturor puterilor călăuzite de conștiința națională.

Ernest Renan, pe care în multe puncte îl detestăm — aci însă îl aprobăm, — definește conștiința națională astfel: „E stăpânirea în comună a unei bogate moșteniri de amintiri, consimțământul actual, dorința de a trăi împreună și voința de a continua valorificarea moștenirii, care constă în faptele mari ale trecutului, fapte cari nu sunt numai de izbândă, ci și de suferință, căci dollul, ca amintire națională, prețuește mai mult decât triumful. El

comandă și el impune unirea și forțarea comună”.

Din această definiție reiese că elementele esențiale ale conștiinței naționale sunt faptele din trecut și dorința de conviețuire și conlucrare în prezent și viitor. Ea trece însă peste orice element local și propriu unei națiuni. E numai o constatare generală, care nu amintește de rasă, de limbă; un imbold puternic de unire, de cultură comună, de interesele și nevoia de apărare comună, de mediul și condițiunile geografice, favorabile unității politice și teritoriale, cari sunt elemente atât de hotărâtoare, în ce privește consimțământul actual de a trăi împreună, încât egaleză, și uneori chiar întrec, valoarea moștenirii din trecut. Americanii, din Statele Unite, nu pot vorbi de o prea mare moștenire și cu toate acestea au o conștiință națională destul de puternică și de clară. Cultura, interesele, nevoia de apărare comună, voința tare de a lucra și trăi împreună, precum și minunatele condiții geografice, cum sunt nesfârșitele bogății vegetale, animale și minerale, apoi imensa suprafață (7.839.000 km. p.) și îmbinarea armonioasă a formelor de relief, cari ajută la consolidarea sufletescă și politică, au înlocuit perfect de bine faptele mari istorice, cu trecut îndepărtat, dela baza conștiinței naționale a nordamericanilor și a altor popoare. O altă dovadă, foarte evidentă, în sprijinul valorii factorilor localnici, e că, după prăbușirea imperiului austro-ungar, populațiile eliberate s'au unit fiecare cu națiunea de aceeași limbă, cultură și cu aceleași interese comune.

Analizând definiția lui Renan, constatăm,

cu multă ușurință, că Istoria noastră, cu multele ei fapte de glorie și suferințe, poate susține, în fața oricărui popor, existența conștiinței naționale a națiunii române, cuprinsă între Nistru, Dunăre și Tisa.

Pământul planetei noastre nu cunoaște multe popoare cari, pe lângă mijloace atât de modeste, să fi reputeat victorii atât de multe și răsunătoare ca celea dela Bala, Codrul Cosminului, Nicopole, Rovine, Călugăreni, Plevna și Mărășești. Dar pe cât de mari au fost biruințele, așa de grele și atât de numeroase au fost devastările. Infrângerile noastre nu se mărgineau numai la învingerea armatei, la ocuparea militară, administrativă și politică, a unui teritoriu oareșcare, cum se întâmpla țărilor învinse de popoare civilizate și culte. Țara noastră a fost cotropită de năvala barbarilor, cari lăsau dezastru înspăimântător în urma lor. Orice început de cultură îl distrugeau, toată averea o jefuiau, așezările omenești le pustiau din temelie, iar cei slabi și nepuțincoși de a se ascunde, în sânul ocrotitor al munților, erau batjocoriți, chinuți și duși în robie.

În războiul din urmă am avut aceeași soartă. Armata ca și restul populației a fost strânsă pe un petec de pământ, din Moldova, numit „*triunghiul morșii*”. Tot ce-am avut mai de preț în muzee și colecții, și tot aurul a fost trimis la Moscova, în grija Rusului, care în loc de a veni cu ajutorul pe care-l așteptam, în clipa supremă se pregătește să ne sugrume pela spate. Cealaltă avere și toată hrana fu distrusă și furată de armata germană, care ne-a

teologie se pregătesc pentru preoție în cele 16 seminarii mari. An de an se hirotonesc mai bine de 70 de Indieni întru preoți, — *China* se poate fâli cu 17 teritorii misionare conduse de episcopi ori alți demnitari autohtoni. Cele 79 seminarii mici sunt cercetate de 4600 elevi, iar cele 14 seminarii mari de peste 1000 studenți în teologie. — În *Indochina* numărul preoților indigeni e mult superior celui al misionarilor străini. Zece din trespzece dieceze își au seminariile lor mari, cu 460 de clerici, și 15 seminarii mici cu 1500 de elevi. — Seminarul teologic din peninsula *Malakka*, — cel mai vechiu seminar teologic catolic din extremul Orient, — a dat până acum o sumedenie de preoți, dintre cari cam 100 mucenici. — În *Borneo* nu activează decât preoți bășteniși. — *Japonia* din acest punct de vedere stă admirabil. Seminarul cel mare din Tokio e renumit pentru mulțimea alumnilor săi. Celelalte 10 seminarii din Japonia, Korea și Formosa, dau și ele creștere clericală la 500 de alumi. — Ceeace se petrece în *Africa* întrece orice așteptări. Uganda și Kenya au deja 31 de seminarii, Nigeria și Senegalia 30 de seminare, Taganika și Nyassa 25 de așezăminte cu 1000 seminaristi și 150 candidați de preoți; Africa de Sud 4 seminarii, Madagascar 1 seminar cu 350 de alumi, în seminariile din Kamerun și în cele din teritoriul Kongo, se se află la 1100 seminaristi. — *Oceania* nu stă nici ea mai pe jos cu seminariile sale pentru indigeni din Noua Caledonie, Samoa și insulele Fidji. Socotit global există cam 400 de seminarii cu aproximativ 16000 de seminaristi, instruiți și educați pentru a face pe slujitorii altarului lui Hristos în sânul popoarelor din care au ieșit.

Nici că se poate ceva mai mângâietor pentru inima de Părinte a Vicarului lui Hristos ca acest avânt sfânt ce l-a luat o mișcare ce atâta l-a preocupat și căreia cel mai puternic impuls tocmai el l-l-a dat într'un ceas de Dumnezeu binecuvântat.

jefuit cu aceeaș doză de sălbătăcie ca și Tătarul, Turcul, Ungurul și alții.

Ținând seamă de întreg cortegiul acesta de suferințe, de luptele mari câștigate, de manifestările naționale conduse de Horea, Cloșca și Crișan, de Avram Iancu, Tudor Vladimirescu, de grandioasa adunare de pe Câmpia Libertății dela Blaj, de rezistența invincibilă a provlaciilor subjugate, de numărul mare al martirilor trași pe roată, în fine de ultimile bătălii, de lângă Tisa, contra bolșevicilor maghiari, avem destule fapte mari și e îndeajuns de dovedită dorința de conveșuire și conlucrare a tuturor Românilor, atât în prezent cât și pentru viitor, ca să nu mai dubiteze nimeni de conștiința unității naționale a poporului român.

Conștiința națională română a fost zidul de apărare și călăuză înțeleaptă a neamului. Conștii de datoria lor, fiecare generație de români a pus câte-o cărămidă la acest zid și a aruncat o rază de lumină și patriotism pe drumul spinos al acestei călăuze. Așa că, azi e atât de tare, de clară și de vie această conștiință, încât nu se teme de nici o amenințare internă sau externă. Peste granițele actuale ale României nu va trece nici un neam străin, fără a se întâlni cu puterea conștiinței națiunii române de azi, care știe cât a suferit ființa poporului român, pentru a-și apăra existența pe pământul lui, și care e gata să supoarte ori câte jertfe, pentru a pune la punct pe cei cari s'ar atinge de moștenirea noastră.

Cetii și răspândii: „UNIREA“

Biserica uitată

Nu e în vre-o ascunzătoare din munți, și nici în vre-un pustiu îndepărtat, ci într'un sat locuit de urmașii celorce au fost oarecând atotputernici peste cetatea din vecini, care azi e numai ruine. Se află'n față cu colina unde și azi se mai găsesc lucruri rămase dela străbunii noștri. Construită cu mult înainte de 1700 — după unii pe la 1401, — bisericuța de pe dealul din comuna *Brusturi*, (județul Sălaj), este cu mult în urma bisericilor din veacul al XX-lea.

În urma răzmerițeldin 1918 a rămas fără preot propriu, și așa a fost până'n toamna anului 1932, când Dumnezeu m'a învrednicit ca eu să fiu servitorul altarului din acest modest, dar sfânt locaș. Dupăce mi-au fost încredințate semnele stăpânirii și a păzirii acestui sfânt locaș al Domnului, mare mi-a fost surprinderea și mahnirea sufletească, când am constatat părăsirea în care a fost lăsat.

Pentru a ilustra mai bine jalnica situație în care am găsit bisericuța din Brusturi, cred de necesar să amintesc că în modestele-i strane și pe masa sf. altar, încă nu și-au făcut apariția cărțile tipărite cu litere latine, înafară de Liturgier, cu toate că se află tipărite, și încă în mai multe ediții. Preasfântul Trup și Sânge al Mântuitorului, se jertfește pe acest sf. altar, într'un simplu pahar de beut vin, cu toate că e prevăzut în sfintele canoane bisericești, să se jertfească în potir de metal prețios. Ornatele în această sf. biserică sunt aproape inexistente.

Cât despre situația materială în genere a parohiei, e ușor de înțeles în ce hal a ajuns, dacă vom ști că în timpul reformei agrare, cu toate că sesiunea parohială e aproape inexistentă, și cu toate că marea moșie a baronului Wesselényi, pe care au făcut robotă strămoșii noștri, se întinde până sub strașina caselor din Brusturi, totuși n'a fost învrednicită să fie împroprietărită nici baremi cu o brazdă de pământ, fiind urgentă și desconsiderată de către toți ai zilei.

Intr'o astfel de parohie, își poate ușor închilul oricine, că sectanții, cari pescuesc în apă turbure, au avut teren prielnic de activitate. Locuitorii acestei parohii, dornici de hrană sufletească, în lipsa învățăturilor celor adevărate, au primit pe cele greșite a-le sectanților, cari numai pentru binele neamului nu pot fi.

Voind Dumnezeu ca în ceasul al doisprezecelea să-le arate calea cea adevărată, și să-l abată dela rătăcirea în care au și căzut unii, celor rămași credincioși le-a trimis frumosul gând să înceapă opera de refacere, cu dragoste înmulțită și cu credință oțălită, unindu-și puterile în jurul bisericuței lui Hristos, și din puterile lor modeste, să îndeplinească ceea ce lipsește sf. lor bisericuțe.

Cum însă puterile tuturor credincioșilor din această parohie n'ar putea îndeplini toate recerînțele, nu ne rămâne altă cale, decât să facem un călduros *APEL* la bunăvoința acelor credincioși binevoitori, pe cari Dumnezeu i-a învrednicit cu bunuri mai abundente în această lume, și cu toată criza materială ce bântue peste tot, pot să dea ceva și pe seama bisericii lui Hristos, câștigându-și bunuri și pentru lumea cealaltă. Crezând că prin trimiterea câtorva colectori prin țara întreagă, n'am face altceva decât să molestăm lumea cu cerșetoria noastră, m'am hotărît ca pe aceasta cale să rog pe toți acela, pe cari împrejurările îi favorizează și conștiința de creștinii le dictează să facă o faptă plăcută lui Isus, să binevolască a trimite ce ar voi pentru bisericuța noastră uitată, oficiului parohial din Brusturi, sau la redacția „Unirea“ Blaj.

Fac un călduros apel la bunăvoința citorilor dela bisericile pe cari Dumnezeu le-a învrednicit de belșugul darurilor Sale, de au cărți liturgice, și nu le folosesc, să ajute o bisericuță săracă, și pe credincioșii ei, cari acum trec prin grele încercări.

În numele credincioșilor cari se roagă în această bisericuță, mulțumesc înainte, tuturor binefăcătorilor ei, rog și volu ruga pe Isus Hristos, să-le răsplătească tuturor din mulțimea darurilor Sale.

Pr. Gavril Moldovan

De ce ne arde chiar acum? Nici prin minte nu cred să-i poată trece cuiva, de nu-i vom șopti noi chiar dela început: de *proslăvirea omului Ernest Renan, (1823—1892) și a operei sale*. Pentru vremile noastre de materialism, de târguelli cu conștiința, de snobism, de internaționalism certat cu idea națională și de defetism dela idealul creștin, n'avem nimic mai bun de făcut decât să cântăm osanale seminaristului transfug dela Saint Sulpice. Cel puțin așa lasă să se înțeleagă un tânăr profesor din Lugoj, prin gazeta națională locală „*Răsunetul*“. — Pasă-mi-te, cetitorii acestui nepretențios organ de publicitate tocmai de asta aveau cea mai arzătoare lipsă.

Ce și-e și bănășeanul, ori mai bine zis lugojanul! Să 'ncălzește strașnic pentru ce i-se pare bun și nobil. Dar credem, — avem temeliu să credem așa — că numai până ce nu vede că-i tras pe sfoară. Cum e cazul de astădată. Tânărul apologet român al lui Renan, mai mult decât probabil, face și el parte dintre cei luați de minte, cum spune o vorbă din partea locului. În nădejdea că se va desbui-măci îl servim cu o seamă de lămuriri cari, — hai să zicem! — i-au scăpat.

1. Idolul său are o calitate incontestabilă: stilul. Incolo totul nu e decât „un amestec de raționamente extra-logice, unde idelle nu sunt altceva decât teme poetice săltate peste lumea categoriilor și a contradicțiilor“. (*Pierre Lasserre, Conferences sur Renan, 1914*). Opera sa nu-i decât o rapsodie speculativă țesută din elemente adunate de-o imaginație capricioasă; foc bengalic de paradox și fantasmagorii, nici decât însă filosofie. (*Henri Massis în Revue Universelle din 15. II. 1923*). „Renan, — cum l-a prins prietenul său *Taine*, — e perfect incapabil de formule precise; el nu trece dela un adevăr precis la altul. El tatonează, pipăie; are *impresii*; acest cuvânt spune totul. Filosofia, generalizările nu sunt pentru el decât un răsunet, un *echo* al lucrurilor în sine. El n'are sistem, ci aperccepții, senzații“. Limpede și categoric, nu-l așa? C'a atăcat chestii de istorie, filosofie, biblie și o sumedenie de altele, e drept. Lucrări de durabilă valoare științifică însă nu a produs pe nici un teren.

2. Adecă, totuși, a produs ceva trainic: o doză de otravă ce a ucis mulțime de conștiințe creștine. „On reussit surtout par ses défauts“ cum zicea dânsul (*Souvenirs, Saint Nicolas du Chardonnet*). Și Renan avea multe defecte. Între altele o vanitate fără saș, o superficialitate fără păreche, și o ură nestinsă față de Hristos și biserică, și tot ce-i crez supranatural. Masca creștină e numai de ocazie, și deci cu atât mai perfidă. Continuă pe Voltaire: „Renan a radicalment détruit ce que Voltaire avait ébranlé. (*Lanson, Histoire de la litter. française*). Ridică în slăvi pe Cain, Saul, Iuda vânzătorul, și chiar și pe Satan. În schimb din David face un tâlhar ordinar și un satrap lubric; profesii sunt demagogi, provocatori de disordini, impostori; apostolii îi taxează de nebuni și fanatici; Sf. Pavel pentru el e un limbuc semidoct; sfintele femei și ucenicii

Domnul sunt bănuți în chip trivial, și însuși Mântuitorul acuși e un tânăr rustic și simplu, acuș un rabbi fanatic și delirant, acuș un cap foarte luminat, acuși o figură suspectă (St. Székely: Hermeneutica Biblica). Romanul frivol, botezat: Viața lui Isus, e dintre cele mai nerușinate insulte ce s'au adus vre'odată Răscum-părătorului neamului omenesc. Neprihănită Zămislire pentru el e: „Mit magnific, simbol admirabil, ascunzând sub aripile sale veritabile explicare a lui Hristos”. (Essais) — Cu toate acestea pentru tinerelul profesor dela Lugoj cel ce debitează unele ca acestea e creștin respectabil.

3. Cine vrea să i-se închine, n'are decât s'o facă. Dar numai pentru sine. Să nu zăpăciască însă și pe alții cu ideile sale nestrecurate. Și mai ales să nu cânte în ditirambi săltărești iluzoriile isprăvi știlnțifice ale unui abil mânăitor de floretă care, și-a batjocorit biserica și neamul în vremuri de cumplite crize morale-naționale. A lui sunt doar rândurile ce urmează, pe cari le-a reîmprospătat cardinalul Dubois în 1923, când clica francmasonică, în frunte cu frații cu trei puncte: Dr. Berthelot și F. Buisson, i-au pus la cale sărbătorirea știută: „J'ai étudié l'Allemagne, et j'ai cru entrer dans un temple... O, mon âme, oui, c'est un trésor, c'est la continuation de Jésus-Christ... La France me paraît de plus en plus un pays voué a la nullité pour la grande oeuvre de renouvellement de la vie dans l'humanité”. — Tare ne-ar plăcea să știm: nu cumva admiratorul lugojan al ucenicului lui Hegel e încântat și de patriotismul sul generis a lui Renan? Asta numai așa, ca o simplă curiositate. De celelalte motive ale admirației sale nici măcar curioși nu suntem. S'ar putea interesa însă altcineva: părinții copiilor „luminați” de d. L. Roman și tovarășii de idei. Dragostea-i maladivă pentru o somitate pe care W. Mayr o declară de inactuală pentru neamul din care făcea parte, — dragoste dublată de declarația nebuloasă că „Religia este crezul intim al oamenilor, ridicându-se mult deasupra faptelor, pentru a se întinde spre invizibil și supraomenesc” — ori cum, e simptomatică și poate da de gândit la ce va fi propunând D-Sa, sub respect religios, elevilor săliși să-l asculte. (P. Străjeru).

Știri mărunte

Personale. Preaven. Ordinariat arhiepiscopesc a făcut următoarele distincții, respectiv schimbări în cler: *Viceprotopopți onorari:* pâr. *Emilian Aldea* din Veneția de jos; pâr. *Eugen Ciungan* din Rupea; pâr. *Ștefan Halmaghi* din Comăna de jos și pâr. *Ioan Rinea* din Hârșeni. — Pâr. *Nicolae Hâncu* din Intregalde a fost numit admin. paroh. la Băgaciu; pâr. *Augustin Râșnița* din Vețel (eparhia Lugojului) admin. paroh. la Valea Sasului; pâr. *Ioan Coman* din Gâmbușiu admin. paroh. la Iclânzeli; pâr. *Aurel Gligor* din Mărtinești, paroh la Aiton; pâr. *Eugen Mesaroș* din Chinari promovat paroh al aceleiași parohii; pâr. *Nicolae Vijoli* din Netot promovat paroh al aceleiași parohii, iar On. *Emil Mureșan* din Cerghizel admin. paroh. la Intregalde.

Papa, muncitorii și munca. Preafer. Părinte este el însuși, încă din tinerețe, un neobosit muncitor cu peana. Ii este însă nespūs de dragă și munca cu palma. Asemenea și muncitorii, de orice fel de muncitori va fi vorba. Drept că și aceștia îl au drag pe el. Desele vizite pe cari i-le fac sunt o dovadă. Așa și denunță un grup de 4000 de angajați la uzinele Edison au cerut, și au fost primiți în audiență de Vicarul lui Hristos, care i-a binecuvântat și s'a întreținut cu ei părințește. I-a întrebat multe

de toate și le-a spus multe de toate. Intre altele le-a adus aminte și de datorința ce o au de a-și îndrepta privirile spre casa sfântă din Nazareth, de câte ori munca li-se va părea o corvoadă nesuferită. Asta pentruca văzând pe Fiul lui Dumnezeu ostendindu-se întru sudoarea frunții, să învețe că nimic nu-i mai înalt, mai nobil și mai vrednic de cinste ca munca, fie ea intelectuală ori manuală. »De-ar fi fost ceva mai mareț decât munca, Domnul sigur acel ceva l-ar fi ales». — Impresia acestor considerații nu-i greu de închipuit.

Capelă unită în Lyon. La dorința expresă a Sf. Părinte s'a deschis de curând o capelă unită în Lyon, străvechiul Lugdunum. Patron al capelei e sf. Ireneu, întâiul episcop al acestei cetăți, și mucenic al lui Hristos († 202). Noul lăcaș de rugăciune e menit să fie centrul de atracție religioasă a Rușilor emigranți trecuți la sf. Unire, cari trăiesc acolo în număr respectabil.

Locale. Măine, Dumineca Fiului risipitor, va predica în catedrală pâr. *Dr. Leon Sârbu*, spiritual la Seminarul teologic, iar Dumineca viitoare, a lăsatului de carne, pâr. *Dr. Ioan Suciu*, prof. la Școala comercială.

— Incepând cu 5 Febr. c., Blajul are, de fapt și de drept, o nouă formație menită să-i facă cinste: »*Reuniunea corală gr. cat. Blaj*». Adunarea de constituire, prezidată de pâr. prepozit *Iacob Popa*, a fost extrem de numeroasă. După înțeleptul cuvânt prezidial s'au cetit statutele, s'a făcut înscrierea de membri și s'a ales noul comitet cu pâr. *Dr. Victor Macaveiu* ca președinte; dd. *Dr. Augustin Popa* și *Dr. Traian Denghel* ca vicepreședinți; d. *Gh. Veliciu* ca secretar, d. *I. Gabriș* cassar, pâr. *Iuliu Maior* și dd. *I. Mătieș* și *Gh. Mărcuș* cenșori. Diriginte al corului a fost ales pâr. *C. Cherebețiu*, iar al orhestrei d. *S. Toduța*, întâiul prof. la Școala Normală de băeți, iar al doilea la liceul de băeți.

Actuala compoziție a colegiului purpurașilor. Numărul complet al cardinalilor face 70. Aproape nicidecum însă nu se nimereste să fie întreg. De prezent, bunăoară, nu sunt mai mult de 53 cardinali, dintre cari 26 Italiani, restul de altă naționalitate. Și anume: francezi 6, germani 4, nordamericani 4, spanioli 3, poloni 2, englez 1, austriac 1, portughez 1, belgian 1, ungar 1, irlandez 1, cehoslovac 1, brazilian 1. Decan al colegiului cardinalișiu e Preasf. Granito Pignatelli di Belmonte, episcop de Ostia. Cel mai vechiu în demnitatea de cardinal e purpuratul Skrbenski, care poartă pălăria cardinalișie din 1900. Cel mai trecut în vârstă e cardinalul Frühwirth care numără deja 88 de ani. În timpul pontificatului Preafer. Piu XI au decedat 49 de cardinali.

Excursiune în Palestina și Egipt. Din inițiativa unui grup de funcționari publici, se organizează, de Paști, o excursiune de studii la Ierusalim și Cairo, cu plecarea la 8 Aprilie 1933. În această excursiune, pe lângă persoanele cu dare de mână, mai pot lua parte: preoți, săteni și călugării dela mănăstiri. Înscrierile se fac zilnic, între orele 14 și 18 la Domnul *Alexandru Nițescu*, funcționar C. F. R. Strada B. No. 21 Cartierul C. F. R. Grant, București II. Pentru trimiterea prospectului se vor alătura mărci postale în sumă de 7 lei.

Fondul școlii greco-catolice — Teiuș

Concurs la stipendii

Cu termenul de 15 Februarie 1933 se publică concurs la stipendii din „Fondul școlii gr.-cat de băeți și stipendii din Teiuș”. Mărimea stipendiilor se va stabili în raport cu numărul concurenților.

Îndreptățiți la acestea stipendii sunt descendenții după tată din cele 26 familii grănițarești — înșirate în statutele Fondului —, cari urmează ca elevi ordinari vre-o școală medie, civilă, gimnaziu, liceu, reală, comercială, profesională, normală, academie, ori universitate.

Cererile vor fi provăzute cu următoarele documente:

1. Certificat, de botez, din care să se vadă că suplicantele este născut legiuit, și-i de religie greco-catolică.

2. Certificat, original, ori copia legalizată de pe anul școlar 1932—33.

3. Adeverință dela școala ce frecventează în anul școlar 1932—33, arătând că e student ordinar, fără să fie repetent.

4. Schița genealogică, din care să se vadă descendența din una din cele 26 familii grănițarești.

Cererile intrate după termenul de 25 Februarie 1933 nu se vor lua în considerare.

Teiuș la 1 Februarie 1933.

Petru Gruia
paroh-președinte

Iacob Rațiu I. Iacob
curator

Onor.

„PRIMA ARDELEANA” Societate Anonimă de Asigurări Generale

Alba-Iulia

Subsemnata, ca Văd. lui Dr. Iosif Maiorescu, fost director general a Băncii »Victoria» din Arad, prin aceasta îmi exprim mulțumirea deplină pentru lichidarea și achitarea promptă, și neîntârziată a capitalului asigurat

de 500.000 Lei,

adeca cincisute mii Lei, după polița de asigurare Nr. 15 822 contractat în anul 1931 la Dv.

Repetând mulțumirea mea din nou, recomand cel mai călduros tuturor On. Societatea Dv. Alba-Iulia la 12 Ianuarie 1933.

Nina D. Maiorescu m. p.

Dr. Ioan Pop m. p. Luisa Pospisil m. p.
martor. martoră.

Aquisiteur agil se caută pentru județele Târnava-Mare și Mică. Oferte sub „Venit permanent” la administrația ziarului.

In atenția parohilor și
curatoratelor bisericesti!

COMANDAȚI

CLOPOTE

de calitate superioară, la cel mai mare depozit românesc din Ardeal:

ALEXANDRU ANCA

CLUJ, Str. Regina Maria No. 43.

TOT AICI: Policandre, Sfeșnice, cruci, Ornate și Recvizite bisericesti, Prapori, Cărți și imprimare preoțesti și de rugăciuni. „CĂRAREA FERICIRII” aprobată de P. S. S. E piscopul Hossu, legată în celuloid 450; în piele 3—400; în pânză 150; în carton tare 100; broșat 75 Lei, conține toate rugăciunile, paraclisul și slujba. CĂRTICICA LUI SFT. ANTONIE DE PADUA în legătură carton tare 25, broșat 20 Lei. Diferite predici, VERSURI LA MORȚI (cântări funebre pentru femei, bărbați și copii) Lei 32. — Teatre populare și școlare, monoloage dialogate. — Medalii de aluminiu pt. Reuniuni, cu inscripție după dorință, etc.

Se execută Ieonostase după cerință, cu Prețuri convenabile.

— Cereți Oferte. —

Cereți prețurant detaliat